

Photo: Ralph Orlowski/Getty Images Europe

Σάλος έχει ξεσπάσει το τελευταίο διάστημα στο χώρο του βιβλίου, από τις προθέσεις του Υπουργείου Ανάπτυξης, του Ο.Ο.Σ.Α. και της τρόικας να κατάργουν την ενιαία τιμή του βιβλίου (ETB). Ενώσεις και σύνδεσμοι εκδοτών, βιβλιοπωλών και επιχειρηματιών, με τη συνδρομή διανοούμενων και πολιτικών φορέων, διαμαρτύρονται σθεναρά για αυτή την απελευθέρωση που θα έχει σαν συνέπεια το κλείσιμο πολλών μικρών επιχειρήσεων και θα επιφέρει μακροπρόθεσμα την αύξηση της ονομαστικής τιμής, καθώς και την πτώση της ποιότητας του προϊόντος. Από όλη αυτή τη διαδικασία όμως λείπει η συζήτηση για τα δικαιώματα των πραγματικών παραγωγών στο χώρο, δηλαδή των ιδίων εργαζόμενων αλλά και της παραγωγής του βιβλίου, (ατελιέ, τυπογραφεία, βιβλιοδετεία), τους οποίους οι εκδότες με τη στάση τους φρόντισαν να πλήξουν πριν η καπιταλιστική κρίση πλήξει και τους ίδιους, όπως αναφέρει χαρακτηριστικά η ανακοίνωση του **Σύλλογου Μεταφραστών Επιμελητών Διορθωτών**

Η ενιαία τιμή του βιβλίου και η χωριστή τιμή των εργαζόμενων

Πολλά ακούγονται τον τελευταίο καιρό για τις προσπάθειες του «χώρου του βιβλίου» να αντιταχθεί στην επαπειλούμενη κατάργηση της ενιαίας τιμής του βιβλίου (ETB), η οποία εντάσσεται στα σχέδια του Υπουργείου Ανάπτυξης, του Ο.Ο.Σ.Α., της τρόικας και λοιπών ξένων και εγχώριων δαιμονίων με σκοπό την άρση των περιορισμών σε διάφορα προϊόντα και επαγγέλματα. Ο «χώρος του βιβλίου» αποτελείται εν προκειμένω από ενώσεις και συνδέσμους εκδοτών, βιβλιοπωλών και επιχειρηματιών, με τη συνδρομή διανοούμενων και πολιτικών φορέων, που ενίστανται σθεναρά για την επιβολή της νέας νομοθεσίας, Παραθέτουν τα πολλαπλά προβλήματα και τις στρεβλώσεις που θα προκαλέσει στην αγορά μια απελευθέρωση των τιμών: πώληση βιβλίων από αλυσίδες καταστημάτων, με συνέπεια το κλείσιμο πολλών μικρών συνοικιακών και περιφερειακών βιβλιοπωλείων, μακροπρόθεσμα αύξηση της ονομαστικής τιμής του βιβλίου, στροφή της εκδοτικής παραγωγής μόνο στα ευπώλητα. Το βιβλίο ως πολιτιστικό αγαθό θα πρέπει να προστατευτεί, και οι ενώσεις επιχειρηματιών προτάσσουν τα στήθη τους και αντιμάχονται τον εκμαυλισμό της βιβλιοπαραγωγής και το πλήγμα που θα δεχτεί η διανοήση στην Ελλάδα. Μέσα σε όλη αυτή την προσπάθεια υπέρ βωμών και εστιών και την πρόσκληση σύσσωμου του χώρου του βιβλίου να υπερασπιστεί την «ιερότητα» του βιβλίου, υπάρχουν κάποια πράγματα που συστηματικά αποσιωπούνται.

Για να παραχθεί το «υψηλό» προϊόν που ονομάζεται γενικά και αόριστα «βιβλίο», απαιτούνται διαδικασίες παραγωγής στις οποίες συμμετέχουν με την εργασία τους, πνευματικά και χειρωνακτικά, πολλοί άνθρωποι: συγγραφείς, μεταφραστές, επιμελητές-διορθωτές, γραφίστες, σελιδοποιόι, τυπογράφοι, βιβλιοδέτες, υπάλληλοι των εκδοτικών οίκων και των βιβλιοπωλείων. Οι εργαζόμενοι αυτοί στενάζουν τα τελευταία χρόνια λόγω των συνεχών μειώσεων μισθών και αμοιβών, σε συνδυασμό με τη δραστική περιστολή των εργασιακών δικαιωμάτων τους: π.χ. καθεστώς αυτασφάλισης, με δυσβάσταχτους όρους, για τους εξωτερικούς και πλέον πολλούς εσωτερικούς εργαζόμενους –με αποτέλεσμα τη μετακύλιση των

εργοδοτικών υποχρεώσεων στους εργαζόμενους-, αναγκαστική μείωση μισθών και αμοιβών, εκδικητικές απολύσεις εργαζόμενων που διεκδικούν τα δικαιώματά τους κ.ά. Οι εργοδοτικές ενώσεις που μάχονται για το βιβλίο ως πολιτιστικό αγαθό είναι προφανές ότι δεν έχουν κανένα πρόβλημα να το αντιμετωπίζουν ως εμπόρευμα κατά τη διαδικασία παραγωγής του και να προσπαθούν να μειώσουν στο ελάχιστο τις «παραγωγικές δαπάνες» του. Τρανό παράδειγμα: η κυνική και τραγελαφικά αυτοαναϊρούμενη **απάντηση της Ένωσης Ελληνικού Βιβλίου**, σταυροφόρου της αναγκαιότητας της ETB, στη δημοσιοποίηση από τον ΣΜΕΔ κατώτατων αποδεκτών αμοιβών για τη δουλειά μας. Εάν οι εκδότες κόπτονται τόσο για την ποιότητα του βιβλίου και νοιάζονται για τον πολιτισμό και την εκπαίδευση, γιατί οι αμοιβές των μεταφραστών και των επιμελητών-διορθωτών βιβλίων έχουν μειωθεί περίπου στο μισό τα τελευταία χρόνια; Πώς προωθούμε την ποιότητα ενός αγαθού όταν δίνουμε πλέον ψίχουλα σε όσους εργάζονται γι' αυτό; Η «μεγάλη μάχη ενάντια στην κυβέρνηση και ορισμένους φιλελεύθερους και νεοφιλελεύθερους κύκλους», **σύμφωνα με έναν μεγάλο εκδότη της χώρας** και ένθερμο θιασώτη της ETB, μπορεί μεν να συνεχίζεται, αλλά οι εργαζόμενοι δεν φαίνεται να έχουν κανένα λόγο στη διεξαγωγή των εχθροπραξιών, ούτε και κανένα συμφέρον από αυτή...

Όσον αφορά τα συνοικιακά και επαρχιακά βιβλιοπωλεία, η καταστροφή τους, που ομολογουμένως φαίνεται ότι ολοκληρώνεται με τα σχέδια για την κατάργηση της ETB, βρίσκεται εδώ και πολλά χρόνια σε εξέλιξη. Οι τάσεις συγκεντροποίησης κεφαλαίου στις επιχειρήσεις του κλάδου υπάρχουν από παλιά, όπως υπήρχε, υπάρχει και θα υπάρχει η ακαταμάχητη, καθότι αντικειμενική, τάση των εκδοτών να ρίχνουν στα τάρταρα τη χιλιοτραγουδισμένη «ποιότητα του βιβλίου», να θυσιάζουν τα «πνευματικά στέκια» στο μανιώς κυνήγι των ευπώλητων και να κατακλύζουν τους φιλόξενους πάγκους βιβλιοπωλείων, πολυκαταστημάτων και σουπερμάρκετ με σκουπίδια. Το παραδέχτηκαν άλλωστε και οι ίδιοι σε πρόσφατη εκδήλωσή τους: «Με την κατάργηση της ETB, θα μας συμφέρει να βγάζουμε μόνο μπεστ-σέλερ, για να αντέξουμε τον ανταγωνισμό και τις πιέσεις των υπερκαταστημάτων». Η «ποιότητα» προφανώς ήταν καλή μόνο τους καιρούς των παχίων αγελάδων, όταν ακόμα το κράτος, μέσω της ETB, και λειτουργώντας σαν ενιαίο κόμμα των εργοδοτών, δεν τους άφηνε να αλληλοφαγωθούν πλήρως, φροντίζοντας σε έναν βαθμό για το μακροπρόθεσμο συμφέρον τους και προστατεύοντάς τους από... τον εαυτό τους. Στο εξής, το κέλευσμα των θεσμών είναι σαφές: το μεγάλο ψάρι τρώει το μικρό. Όμως ακόμα και οι νυν μεγαλοεκδότες και μεγαλοβιβλιοπώλες είναι μικρά ψάρια μπροστά στα πολυκαταστήματα, στις διεθνείς αλυσίδες και στους διαδικτυακούς κολοσσούς.

Και να πώς ολοκληρώνεται ο κύκλος της καπιταλιστικής κρίσης: πριν τη σχεδιαζόμενη καταστροφή των μικρών ή μεγαλύτερων καταστημάτων και εταιρειών του κλάδου, πρέπει να προηγηθεί η καταστροφή των εσωτερικών εργαζομένων, των εξωτερικών «συνεργατών» και όλων των άλλων που συμμετέχουν στη διαδικασία παραγωγής - ατελιέ, τυπογραφείων, βιβλιοδετείων, ως επί το πλείστον μικρών μονάδων παραγωγής (με τους μεγαλοεκδότες, παρεμπιπτόντως, να απευθύνονται εδώ και χρόνια σε άλλες χώρες, με «φτηνό εργατικό δυναμικό», για την εκτύπωση των βιβλίων τους ή, εν μέσω κρίσης, να δημιουργούν Α.Ε. στο εξωτερικό...). Πριν η καπιταλιστική κρίση πλήξει τον «κόσμο του εμπορίου», πρέπει υποχρεωτικά να πλήξει τον κόσμο της παραγωγής, και ο «κόσμος του εμπορίου» πρέπει υποχρεωτικά να κάνει τα πάντα για να πληγεί πρωτίστως, και αποκλειστικά ει δυνατόν, ο κόσμος της παραγωγής. Πριν λοιπόν ταυτιστούμε κι εμείς με όσους αγωνίζονται κατά της κατάργησης της ETB, ας θυμίσουμε ότι προηγείται, τώρα και πάντα, ο αγώνας ενάντια στην κατάργηση των δικαιωμάτων που αξίζουν και απαιτούν οι αφανείς συντελεστές της παραγωγής του βιβλίου: οι πολύ πραγματικοί εργαζόμενοι, με τις πολύ πραγματικές ανάγκες, σε αυτό τον μυθικό «χώρο του βιβλίου».